

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

В. В. Костюк
«   »   2019 р.

**1820 ППВС – «ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ТА СПРИЙНЯТТЯ
РАДІОПОВІДОМЛЕННЯ»**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки **бакалаврів**
спеціальності **061 – журналістика**
освітньо-професійна програма **журналістика**

Укладачі: к.н.соц.ком., доцент Любченко Ю. В., асистент Логвиненко Н. В.

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри журналістики

Ухвалено науково-методичною радою
факультету журналістики

Протокол №1 від «27» серпня 2019 р.
Завідувач кафедри журналістики

Протокол № 1 від «29» серпня 2019 р.
Голова науково-методичної ради
факультету журналістики

(підпис)

Ю.В. Любченко

(підпис)

Н. В. Романюк

2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 06 – журналістика	За вибором студента
		Цикл професійної підготовки
Розділів – 2	Спеціальність 061 – журналістика	Рік підготовки:
Загальна кількість годин - 150		4-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 11	Освітньо-професійна програма Журналістика	-
		Практичні
	40	
	Самостійна робота	
	110	
Вид підсумкового контролю: екзамен		
	Рівень вищої освіти: бакалаврський	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – ознайомити студентів із особливостями мови радіо, принципами побудови та правилами подачі радіоповідомлення, способами та прийомами вироблення стійкого образу радіостанції в масовій аудиторії.

Завдання курсу:

- ознайомити студентів зі специфічними властивостями мови радіо, мовлення на радіо, способами і правилами впливу радіожурналіста на емоції та свідомість слухачів;
- навчити студентів найбільш дієвих принципів і правил роботи над власним диханням, голосом і дикцією, вказавши на першорядне значення для радіожурналіста розвиненого фонаційного дихання, яке поліпшує артикуляцію, покращує дикцію, збагачує інтонаційну палітру мовлення. Все це сприятливо впливатиме на слухача, забезпечуючи оптимальний режим сприйняття будь-якої інформації без психологічних перешкод;
- вказати на прямий зв'язок культури мовлення радіожурналіста та особливостей мови радіо у процесі реалізації радіомовленням усіх власних функцій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен повинен **знати:**

- сутність поняття «мова радіо», способи та прийоми підвищення інформативної точності мови радіо, рекомендації психологів з приводу особливостей сприйняття інформації на слух;

- типи дихання та прийоми роботи над ними, визначення поняття «голос», його основні властивості та правила гігієни голосу, «дикція», її норми та особливості роботи над її поліпшенням;
- особливості теорії психотипізації аудиторії радіомовлення;
- прийоми ідентифікації ефіру радіостанції для створення позитивного образу каналу в свідомості слухачів;

вміти:

- готувати та подавати якісне радіоповідомлення;
  - бути продуктивним модератором радіоефіру та співрозмовником.
- Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **результатів навчання (компетентностей)**:
- вміло формувати інформаційний контент;
  - створювати інформаційний продукт;
  - кваліфіковано оперувати професійною термінологією для вирішення робочих завдань;
  - вправно обробляти інформацію для створення радійного повідомлення;
  - ефективно модерувати радіоефір.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Особливості мови та сприйняття радіоповідомлення» пов'язана з курсами «Вступ до спеціальності», курсом «Радіовиробництво», курсом «Агенційна журналістика».

Набуті студентами знання та навички з дисципліни будуть необхідні їм при написанні рефератів, курсових, випускних кваліфікаційних (дипломних, магістерських) робіт, у подальшій професійній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Особливості мови радіо та інформативна точність

Тема 1. Складові контексту ситуації радіомовлення. Радіомовлення як засіб впливу на масову аудиторію: соціологічний і психолінгвістичний аспект. Поняття «мова радіо» і усне розмовне мовлення. Особливості мовлення на радіо та його інформативна точність.

Тема 2. Особливості впливу форми радіоповідомлення на його сприйняття. Роль аудиторних настанов і стереотипів у журналістській діяльності. Основні способи встановлення контакту між комунікантами під час журналістського та рекламного звернення. Особливості сприйняття аудиторією та впливу на неї радіореклами.

Тема 3. Особливості психології сприйняття радіоповідомлення. Типи прослуховування радіо. Способи створення корисної інформаційної надмірності і «фактура радіопередачі». Основні кризи (пороги) уваги та шляхи їхнього подолання. Міжнародний стандарт подачі радіоповідомлення.

Розділ 2. Особливості ідентифікації радіоефіру

Тема 1. Ідентифікація ефіру сучасного радіо. Поняття «ефірна картина» радіостанції. Звуковий одяг ефіру і промоція радіостанції. Трансформація поняття «радіоведучий» і його ролі в ефірній картині радіостанції.

Тема 2. Психотипізація аудиторії сучасного радіо. Кількісні та якісні показники аудиторії. Класифікації слухачів музичного ефіру.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				Інд.з
		л	п	лаб	сам.роб.	
1	2	3	4	5	6	
Розділ 1. Особливості мови радіо та інформативна точність						
Тема 1. Складові контексту ситуації радіомовлення.	30		8		10	12
Тема 2. Особливості впливу форми радіоповідомлення на його сприйняття	30		8		10	12
Тема 3. Особливості психології сприйняття радіоповідомлення	30		8		10	12
Разом за розділом 1	90		24		30	36
Розділ 2. Особливості ідентифікації радіоефіру						
Тема 1. Ідентифікація ефіру сучасного радіо	30		8		10	12
Тема 2. Психотипізація аудиторії сучасного радіо	30		8		10	12
Разом за розділом 2	60		16		20	24
Усього годин	150		40		55	55

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Складові контексту ситуації радіомовлення	8
2	Особливості впливу форми радіоповідомлення на його сприйняття	8
3	Особливості психології сприйняття радіоповідомлення сприйнятті аудиторією.	8
4	Ідентифікація ефіру сучасного радіо	8
5	Психотипізація аудиторії сучасного радіо	8
Разом		40

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Складові контексту ситуації радіомовлення. Підготувати інформаційну довідку про особливості радіостанцій, що працюють на території Запорізької області (формат, форма власності, мова мовлення, сітка мовлення тощо)	22
2	Особливості впливу форми радіоповідомлення на його сприйняття. Підготувати інформацію про дослідження щодо впливу контенту на аудиторію, вказуючи джерело інформації та результати дослідження.	22
3	Особливості психології сприйняття радіоповідомлення аудиторією. Прослухати новини однієї радіостанції (на вибір) і підготувати інформацію про порушення правил підготовки радіоповідомлень.	22
4	Ідентифікація ефіру сучасного радіо. Прослухати ефір однієї радіостанції (на вибір), записати 5 елементів звукового оформлення ефіру, визначити різновиди	22
5	Психотипізація аудиторії сучасного радіо. Підготувати довідку про аудиторію інтернет-радіостанції «Юніверс», вказавши на кількісні та якісні показники цільової аудиторії.	22
Разом		110

Індивідуальне практичне завдання: Підготувати та записати інтерв'ю-портрет тривалістю 15-20 хв. Вибір інтерв'юйованого за бажанням студента.

7. Види контролю і система накопичення балів

	Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
1	Виконання завдання самостійної роботи. Презентація завдання. Терміни виконання – у межах підготовки до практичних занять	5	3	15
2	Виконання практичних завдань. Термін виконання – у межах підготовки до практичних занять	5	3	15
2	Експрес-опитування на знання теоретичного матеріалу (проводиться на вибір викладача: в письмовому або електронному вигляді)	5	0-2	0-10

3	Самостійне проходження тесту за матеріалом розділу 1 у системі електронного забезпечення навчання ЗНУ(проводиться після вивчення <i>Теми 3</i>)	1	0-10	0-10
4	Самостійне проходження тесту за матеріалом розділу 2 у системі електронного забезпечення навчання ЗНУ(проводиться після вивчення <i>Теми 5</i>)	1	0-10	0-10
Підсумковий контроль	Індивідуальне практичне завдання	1	20	20
	Екзамен (проводиться по завершенню вивчення курсу і складається з одного теоретичного й одного практичного завдання)		20	20
Усього		18		100

Критерії оцінювання.

1. **Виконання завдання самостійної роботи. Презентація завдання.** Цей вид контролю передбачає виконання завдань самостійної роботи та їх презентацію та обговорення на занятті. Максимальну кількість балів (**3 бали**) студент отримує за обізнаність у темі, демонстрацію практичних навичок, орієнтацію в останніх наукових дослідженнях з теми, наведення влучних прикладів. Виступ має бути змістовним, логічним і супроводжуватися електронною презентацією або наочними матеріалами (аудіоматеріалами). Якщо студент під час демонстрації виконаного завдання припускається помилок, але в цілому володіє знаннями з теми, то він отримує **2 бали**.

1 бал виставляються за відповідь, що характеризується неповним розкриттям теми, при цьому допускається порушення логіки викладення матеріалу, теоретичні положення не унаочнюються практичними прикладами; презентація не демонструє зміст виступу або відсутня; у мовленні трапляються мовні огріхи.

Бали не виставляються за відповідь, що містить неправильне висвітлення питання, помилкову аргументацію, практичні приклади відсутні, презентація відсутня, мовлення рясніє помилками.

2. **Виконання практичних завдань.** Цей вид контролю передбачає перевірку практичних завдань і вправ. Максимальну кількість балів (**3 бали**) студент отримує за правильне виконання завдань і вправ, активну роботу під час заняття, участь в обговореннях і дискусіях.

2 бали студент отримує у разі, якщо припускається фактичних помилок, демонструє неточності у виконанні завдань, не надто активний під час обговорень.

1 бал студент отримує за неточне виконання завдань і вправ, мляву роботу під час заняття, пасивність в обговореннях і дискусіях.

Бали не виставляються за відсутність виконаних завдань і вправ та бездіяльність під час заняття.

3. Експрес-опитування на знання теоретичного матеріалу. Цей вид контролю проводиться в письмовій чи усній формах і являє собою питання з основних теоретичних понять.

2 бали виставляється за повну точну відповідь на питання без другорядних відомостей. Допускаються незначні огріхи у формулюваннях, які не змінюють суті понять. Відповідь має супроводжуватися доречними конкретними прикладами.

1 бал студент отримує, якщо більшість відповідей на питання є точними і студент демонструє розуміння основних теоретичних понять.

Бали не виставляються за неправильну відповідь на теоретичні питання, значні огріхи у формулюваннях, що суттєво змінюють суть понять; відповідь не супроводжується конкретними прикладами.

4. Самостійне проходження тесту за матеріалами розділів. Цей вид контролю передбачає тестування у системі електронного забезпечення навчання ЗНУ. Кількість спроб не враховується. Час не обмежено. Цей вид поточного контролю передбачає тестування у системі електронного забезпечення навчання ЗНУ. **1 бал** відповідає 1 правильній відповіді на питання тесту.

5. Підсумковим контролем є екзамен, який складається з двох частин: практичної (демонстрація індивідуального завдання) та теоретичної частини.

Індивідуальне практичне завдання являє собою самостійно підготовлене і записане інтерв'ю-портрет тривалістю 15-20 хв. Вибір інтерв'ююваного за бажанням студента.

20 балів виставляється за відмінне виконання завдання, творчий підхід. Студент самостійно запропонував персону інтерв'ююваного, зібрав інформацію, склав питання, запросив на інтерв'ю, провів його (бажано в прямому ефірі) або записав на аудіоносій, зробив монтажний лист і віддав звукорежисеру на монтаж. Студент має здати інтерв'ю у форматі MP3.

15 балів виставляється за виконане завдання, але з певними зауваженнями щодо якості тексту і запису. Студент окремі етапи підготовки і проведення інтерв'ю виконує за участю викладача, припускається помилок під час збору інформації та формулювання питань. Студент має здати інтерв'ю у форматі MP3.

10 балів виставляється за неповне виконання завдання, шаблонний підхід, неякісне втілення. Студент усі етапи підготовки і проведення інтерв'ю виконує за участю викладача, припускається помилок під час збору інформації та формулювання питань. Інтерв'ю має менший хронометраж, є зауваження до поведінки журналіста в ефірі.

5 балів виставляється за часткове виконання завдання: наявність сценарію, але відсутність звукозапису.

Бали не виставляються у разі повної відсутності індивідуального творчого завдання.

Теоретична частина екзамену оцінюється так:

15 - 20 балів виставляється за відповідь, яка містить вичерпне розкриття усіх запитань, розгорнуту аргументацію кожного з положень, побудована логічно й послідовно, розкриває питання від його нижчих до вищих рівнів. Студент має добре володіти професійною термінологією. Відповідь на питання повинна ілюструватися прикладами з журналістської практики, бажано з власної. Питання мають розкриватись українською літературною мовою і містити посилання на засвоєну навчальну літературу. При цьому студент може висловлювати свою думку, аргументуючи її.

10 - 14 балів виставляються за відповідь, яка містить повне, але не вичерпне висвітлення усіх запитань, що містяться в білеті, скорочену аргументацію головних положень, допускає порушення логіки й послідовності викладу матеріалу, а розуміння теоретичних питань не підкріплює матеріалами з журналістської практики.

1 - 9 балів виставляються за відповідь, яка містить неповне висвітлення запитань, поверхово аргументує положення відповіді, виклад характеризується порушенням логіки й послідовності викладення матеріалу, практичні приклади, що унаочнювали б теоретичні положення, відсутні. В мовленні фіксуються помилки, допускаються термінологічні неточності. Студент слабо орієнтується в інформаційному просторі, не може навести приклади.

Бали не виставляються за відповідь, яка містить неправильне висвітлення запропонованих питань, неправильну аргументацію, незнання фактів та помилкове оперування термінами. Студент не має власних матеріалів. У відповіді трапляються стилістичні помилки та довільне тлумачення фактів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ЗА ШКАЛОЮ ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	

E	60 – 69 (достатньо)		
FХ	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

8. Рекомендована література

Основна

1. Гоян О.Я. Основи радіожурналістики і радіоменеджменту : підручник. 2-ге вид., доп. Київ : Веселка, 2004. 245 с.
2. Лизанчук В.В. Основи радіожурналістики : підручник. Київ : Знання, 2006. 628 с.
3. Маккой К. Вещание без помех / под ред. А. Георгиева. Москва : Мир, 2000. 285 с.
4. Миронченко В. Основи радіомовлення : підручник. Київ : ІЗМН, 1996. 440 с.
5. Мірошніченко П.В. Аудиторія аудіовізуальних ЗМІ : навч. посіб. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2013. 126 с.
6. Радіожурналістика : учебник / под ред. А.А. Шереля. Москва : Изд-во Моск. ун-та : Наука, 2005. 480 с.
7. Радиотелевизионная журналистика в системе профессиональных координат : учеб. пособ. / под ред. Т.В. Васильевой, В.Г. Осинского, Г.Н. Петрова. Санкт-Петербург, 2002. Ч. 1. 190 с.
8. Смирнов В.В. Радіожурналістика в сучасному ефірі. Таганрог : Центр розвитку особистості, 2007. 166 с.
9. Єлісєвєнко Ю.П. Ораторське мистецтво. Київ : Агіка, 2008. 204 с.
10. Peter St., Ray A. Broadcast Journalism. New York. 2016. 434 s.

Додаткова

1. Вайшенберг З., Кляйнштойберг Й., Пьорксен Б. Журналістика та медіа : довідник / пер. з нім. П. Демешко. Київ : Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2011. 529 с.
2. Гоян О.Я. Комерційне радіомовлення: журналістика і підприємництво в радіоефірі: монографія. Київ : Наукова думка, 2005. 325 с.
3. Гоян О. Сучасне радіомовлення: новітні технології й ефірні трансформації. *Пам'ять століть*. 2007. № 3. С. 51–59.
4. Гоян О.Я. Цифрове радіомовлення: українські перспективи. *Наукові записки Інституту журналістики*. Київ. 2008. Т. 30. С. 31–34.
5. Любосветов Д.И. Радиовещание и аудитория: некоторые особенности взаимодействия *Вестник Московского университета. Сер. 10 : Журналистика*. 1999. № 3. С. 3–16.

6. Любченко Ю.В. Звукове оформлення радіоэфіру. *Держава та регіони: наук.-вироб. журнал. Сер. Соціальні комунікації*. 2010. №. 4. С. 51–54.
7. Машенко І.Г. Енциклопедія електронних мас-медіа : у 2 т. Запоріжжя : Дике Поле, 2006. Т.1 : Всесвітній відеоаудіолітопис: дати, події, факти, деталі, коментарі, персоналії. 384 с.
8. Машенко І.Г. Міфи і реалії телерадіоэфіру. Київ : Агенство ТРК, 2001. 288 с.
9. Нагорняк М.В. Здобутки й утрати діяльності українських радіостанцій у мережі Інтернет. *Наукові записки Інституту журналістики*. Київ. 2011. Т. 43. С. 10–14.
10. Сербенська О. Феномен звукового мовлення. *Телевізійна й радіожурналістика*. Львів : Львівський національний університет ім. І. Франка, 2000. Вип. 3. С. 349–358.

9. Інформаційні ресурси:

1. Бубукин А.В. Эфирные тайны. – Новосибирск : «FM-реклама», 2003. 148 с. URL : <http://www.radiostation.ru/>
2. Гаспарян В. Работа радиожурналиста (технология творчества) : учеб. пособ. Москва : Институт повышения квалификации работников телевидения и радиовещания, 2000. URL : <http://biblioteka.teatr-obraz.ru>.
3. Гоян О.Я. Цифрове радіомовлення: українські перспективи. *Наукові записки Інституту журналістики*. Київ, 2008. Т. 30. С. 31–34. URL : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=book.index&book=294>.
4. Любченко Ю.В. Звукове оформлення радіоэфіру. *Держава та регіони: наук.-вироб. журнал. Сер. Соціальні комунікації*. 2010. №. 4. С. 51–54. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_sk/2010_4/files/SC410_10.pdf.
5. Нагорняк М.В. Здобутки й утрати діяльності українських радіостанцій у мережі Інтернет. *Наукові записки Інституту журналістики*. Київ. 2011. Т. 43. С. 10–14. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/nzizh/2011_43/Nagornya.pdf.
6. Національна радіокомпанія України. URL : <http://www.nrcu.gov.ua/>
7. Радіо 24. URL : <http://radio24.ua/>
8. Радіо «Ера-FM». URL : www.radioera.com.ua/
9. Радіо «Мелодія». URL : <http://radiomelodia.com.ua/>
10. Радіо «Рокс». URL : <http://www.radioroks.com.ua/>
11. Радіо «Хіт-FM». URL : <http://www.hitfm.ua/>
12. Радіостанції України. URL : <http://www.proradio.org.ua/>.

Погоджено

з навчальним відділом

Мельникова О.В.

«09» вересня 2019 р.